

28.06.2024

POL-2024-87939

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) ja valtion virkamieslain (750/1994) 7 §:n muuttamisesta

1 Lausuntopyyntö

Sisäministeriö on ensimmäisellä viiteasiakirjalla pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) ja valtion virkamieslain (750/1994) 7 §:n muuttamisesta. Esityksen mukaan siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa rajoitettaisiin valtion virkamiehen ja työntekijän oikeutta ansaita vuosilomaa siltä ajalta, kun hän on virkavapaalla tai vapautettuna työstä mainitussa laissa tarkoitetun palvelussuhteen vuoksi. Lakiin lisättäisiin myös säännökset Kriisinhallintakeskuksen oikeudesta tietyin edellytyksin periä järjestämäänsä koulutukseen osallistuvilta henkilöltä valtion maksuperustelaisissa tarkoitettua omakustannusarvoa alempi maksu. Lisäksi valtion virkamieslakiin lisättäisiin sääntelyä Kriisinhallintakeskuksen johtajan viran kansalaisuusvaatimuksesta.

2 Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Taustatyöntäjän taakan keventäminen

Poliisihallitus pitää tärkeänä, että Suomi osallistuu aktiivisesti siviilikriisinhallintaan. Noin neljännes siviilikriisinhallintaoperaatioihin lähetettävistä asiantuntijoista on poliiseja. Kesäkuussa 2024 siviilikriisinhallintatehtävissä oli yhteensä 33 poliisia, joista seitsemän henkilön palvelussuhde on suunniteltu kestävän 12 kuukautta ja 26 henkilön palvelussuhde yli 12 kuukautta.

Työntekijän palautumisen ja työhyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että työntekijällä olisi riittävä palautumisaika siviilikriisinhallinnan tehtävän jälkeen ja mahdollisuus pitää lomaa ennen paluuta omaan virkatehtävään. Poliisihallitus esitti lainsäädäntöhankkeen esiselvitysvaiheessa, että siviilikriisinhallinnan palvelussuhteen aikana kertyneet lomat pidettäisiin virkavapauden aikana, jolloin vuosilomat ja niistä aiheutuvat kustannukset kohdistuisivat henkilön taustatyöntäjän sijasta siviilikriisinhallinnan palvelussuhteeseen.

Poliisihallitus katsoo edelleen, että taustatyöntäjän taakkaa tulisi helpottaa, koska nykyinen vuosilomakertymä aiheuttaa haasteita (esimerkiksi

vuosiloman aikainen sijaistaminen) ja ylimääräisiä kustannuksia (esimerkiksi maksettavat lomarahat ja lomakorvaukset). Hallituksen esityksen luvussa 5 tätä toteuttamisvaihtoehtoa on arvioitu, mutta sen osalta on todettu, että ratkaisu, jossa henkilön olisi pidettävä vuosilomansa päivämäärälleen säädettynä ajankohtana siviilikriisinhallinnan palvelussuhteen loppussa, tarkoittaisi merkittävää poikkeusta vuosilomasta tehdyn valtion virka- ja työehtosopimuksen lähtökohdista. Valtion virka- ja työehtosopimuksessa vuosilomasta 8 §:n mukaan vuosiloma annetaan virkamiehelle ja työntekijälle viraston määräämänä ajankohtana, jos virasto ja virkamies tai työntekijä eivät sovi vuosiloman pitämisestä siten kuin 9 §:ssä on säädetty.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota siihen, että siviilikriisinhallinnan palvelussuhteen ehdot poikkeavat monella tavalla valtion virkamiesten ja työntekijöiden virka- ja palvelussuhteen ehdoista, eikä tällainen muutos vuosiloman antamisajankohdasta olisi niin merkittävä poikkeus. On myös huomioitava, että vuosiloman antamisajankohta olisi henkilön tiedossa jo siviilikriisinhallinnan tehtävään hakeutuessa, jolloin vuosiloman ajankohta olisi jo etukäteen tiedossa.

Esitysluonnokseen ei sisälly nyt tällaista Poliisihallituksen esittämää muutosta, vaan ainoastaan vuosilomakertymään esitetään muusta laista ja valtion virka- ja työehtosopimuksesta poikkeavaa sääntelyä (ehdotettu 7a §). Esitysluonnoksen taloudellisissa vaikutuksissa (4.2.) on esitetty suuntaa antavia arvioita taloudellisista kokonaisvaikutuksista vuosilomaoikeuden rajoitusten osalta. Esitysluonnoksessa on laskettu, että suuntaa antavat kokonaisvaikutukset 31 poliisiin (tilanne toukokuussa 2024) ryhmältä kahden vuoden keskimääräisen palvelussuhteen ajalta olisi lomarahojen osalta noin 50.000 euroa ja vuosilomakorvausten osalta noin 100.000 euroa. Sijaisen palkkakustannuksissa saavutettaisiin noin 160.000 euron säästöt.

Poliisihallituksen arvion mukaan siviilikriisinhallintatehtävistä virastoon palanneiden henkilöiden työtehtävät on hoidettu vuosilomapäivien ajan normaalein sijaisjärjestelyin. Vain joissakin tapauksissa henkilön sijaiseksi rekrytoidun henkilön määräaikaisuutta on jatkettu vuosiloman ajaksi. Poliisihallitus arvioi, että vuosilomaoikeutta rajoittamalla todelliset säästövaikutukset jäisivät poliisien osalta varsin vähäiseksi, noin 150.000 euroa kahden vuoden ajalta, koska laskennallisesti säästöjä saavutettaisiin pääosin vain lomarahojen ja vuosilomakorvausten maksamisen osalta.

Vuosilomaoikeuden rajoittaminen (7 a §)

Esitysluonnoksessa kriisinhallintatehtävissä olevien vuosilomaoikeutta ehdotetaan rajoitettavaksi uudella 7 a §:llä. Pykäläluonnoksesta eikä sen perustelutekstistä selkeästi ilmene voitaisiinko tästä sopia toisin virkaehtosopimuksella. Poliisihallitus katsoo, että 7 a §:ää tai vähintäänkin sen perustelutekstiä tulee vielä tarkentaa ja selkeästi kirjoittaa, ettei säännöksestä voida sopia toisin virkaehtosopimuksella, kuten alkuperäinen tavoite on ollut. Lisäksi tulisi myös tarkastaa 7 a §:n 1 momentin viittauksia ja varmistaa, tulisiko viittauksen olla valtion virkaehtosopimuslain 1 §:n (kuten myös

työehtosopimuslain 1 §) sijaan mainitun lain 2 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan virkamiesten palvelussuhteen ehdoista on voimassa, mitä niistä virkaehtosopimuksilla määrätään.

Ehdotetussa 7 a §:ssä kriisinhallintatehtävissä olevien vuosilomaoikeutta rajoitetaan siltä osin kuin poissaolo kestää yli 12 kk (2-3 kohdat). Pykäläehdotuksen sanamuotojen perusteella jää epäselväksi, miten vuosilomaoikeus käytännössä lasketaan, jos ensimmäisen vuoden jälkeen poissaolo ei kestä toista täyttä vuotta. Pykälän perusteluja tulisi vielä tarkentaa ja kirjoittaa selkeästi, miten vuosilomaoikeus lasketaan esimerkiksi tilanteessa, jossa ensimmäisen täyden vuoden jälkeen poissaoloa kertyy esimerkiksi vain kuusi kuukautta (eli poissaolon kesto yhteensä 18 kuukautta). Laske taanko vuosilomaoikeus 12 ja 6 kuukauden poissaoloon tuolloin täydeltä 18 lomanmääräytymiskuukaudelta vai vajaaksi jääneen vuoden osalta jollain muulla tavoin (suhde-osuus tai vastaava)?

Kansalaisuusvaatimus (virkamieslain 7 §)

Poliisihallitus pitää kannatettavana, että Kriisinhallintakeskuksen johtajan kansalaisuusvaatimuksesta säädetään laissa, jotta se vastaa valtion virkamieslain 7 §:n 1 momentissa asetettua kansalaisuusvaatimusta.

Muilta osin Poliisihallituksella ei ole esitysluonnoksesta lausuttavaa.

3 Lopuksi

Poliisihallitus toteaa myös, että siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annettua lakia tulisi muutoinkin uudistaa erityisesti Kriisinhallintakeskuksen tiedonsaantioikeuden ja tietojen luovuttamisen osalta.

Lain 17 §:ssä tarkoitetun siviilikriisinhallinnan asiantuntijarekisterin rekisterinpitäjä on Kriisinhallintakeskus. Lain 19 §:ssä säädetään 17 §:ssä säädetyn asiantuntijarekisterin tietojen luovuttamisesta. 19 §:n mukaan asiantuntijarekistereissä olevia tietoja voidaan salassapitosäynnösten ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa rekrytointi-, koulutus- ja tutkimustarkoituksessa ulkoministeriölle, sisäministeriölle, Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai operaation toimeenpanijalle. Ennen tietojen luovuttamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti. Näin ollen asiantuntijarekisteriin talletettua henkilön nimeä tai muuta tietoa ei voida luovuttaa Poliisihallitukselle tai muulle poliisiksiyksikölle taikka muullekaan virastolle, ellei henkilö itse siitä työnantajalleen ilmoita, mihin voisi silti olla perustellusti kuitenkin tarvetta.

Kriisinhallintakeskukselle ei ole laissa säädetty mitään oikeutta saada henkilötietoja kriisinhallinta-asioiden hoitamista varten toisin kuin Puolustusvoimille on säädetty henkilötietojen käsittelystä puolustusvoimissa annetun lain (332/2019) 34 §:ssä varsin laajat tiedonsaantioikeudet asevelvollisuus- ja kriisinhallinta-asioiden hoitamista varten. Lähtökohtana voimassaolevassa laissa on, että rekisterinpitäjänä toimiva Kriisinhallintakeskus saa re-

kisteriin talletettavat tiedot pääsääntöisesti henkilöltä itseltään. Joissain tilanteissa voisi olla perusteltua pyytää virkamiehen tai muun työntekijän työnantajalta arviota henkilön soveltuvuudesta kriisinhallintatehtäviin. Hallituksen esityksessä HE 164/2018 vp. koskien lain 18 §:ää todetaan, että rekisterinpitäjänä toimiva Kriisinhallintakeskus ja Pelastusopisto saisivat tiedot sekä henkilöltä itseltään että toimiessaan työnantajana taikka koulutuksen tai harjoituksen järjestäjänä. Sama lähtökohta oli jo alkuperäisessä hallituksen esityksessä HE 206/2004 vp.

Poliisihallitus esittää harkittavaksi, että näitä edellä mainittuja säännöksiä koskien tiedon luovuttamista ja oikeutta saada henkilötietoja arvioitaisiin tarkemmin, jotta Kriisinhallintakeskuksella olisi käytössään kaikki tarpeelliset tiedot tehtävään ehdolle asetetuista, palvelussuhteeseen nimitetyistä ja koulutukseen tai harjoitukseen osallistuvista henkilöistä. Asiantuntijarekisterin tietojen luovuttaminen rekrytointitarkoituksessa Poliisihallitukselle tai muulle viranomaiselle olisi tärkeää, jotta siviilikriisinhallinnan koulutukseen ja tehtäviin voitaisiin esittää niihin parhaiten soveltuvia asiantuntijoita.

Turvallisuusselvitysmenettelyn kautta saadaan tietoja henkilön nuhteettomuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi, mutta sitä kautta ei saada tietoja esimerkiksi virkamieheen kohdistuneista virkamiesoikeudellista seuraamuksista, jolla voi olla vaikutusta arvioon henkilön soveltuvuudesta kriisinhallintatehtäviin.

Poliisijohtajan sijainen,
viestintäpäällikkö

Marko Luotonen

Lakimies

Jouni Pulkkinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.06.2024 klo 08:27. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Sisäministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus, Hallintoyksikkö